

GELOOFSVRAGEN

Vraag het aan Theo

Erik DE SMET

- Geloof in God en in Jezus Christus is tegelijk redelijk en 'bovenredelijk'
- Nadenken over redenen om te geloven, is geen randfenomeen

Geloof is niet het resultaat van een rationele redenering. Voor wie gelovig is en dat wil blijven spelen emoties en diepe verlangens vaak een grotere rol dan koele rationaliteit. Ook bekeert zich zelden iemand op basis van louter rationele argumenten. Geloven is ook niet in tegenspraak met de rede. Een van de krachtlijnen van het denken van paus Benedictus XVI is net dat de rede het geloof nodig heeft en het geloof de rede.

Volgens de catechismus geloof je niet omdat het geloof louter verstandelijk voorkomt als waar en begrijpelijk. Het christelijke geloof berust op het gezag van God die zich openbaart, maar „het geloof tracht ook te begrijpen”. Er kan dus geen fundamentele tegenstelling zijn tussen geloof en verstand.

Aartsbisschop André-Jozef Léonard wijdde als professor fi-

losofie aan de UCL in Louvain-la-Neuve het boek *Redenen om te geloven* aan de kwestie (in herwerkte versie in 2012 uitgegeven door Altiora). „Nadenken over redenen om te geloven in God en in Jezus Christus is geen randfenomeen van het christelijke denken”, stelt hij.

In het pas verschenen *God bewijzen. Argumenten voor en tegen geloven* (Balans, 2013) zetten de gelovige Nederlandse wetenschappers Stefan Paas en Rik Peels de argumenten voor en tegen godsgeloof op een rij. Daarbij putten ze uit de jongste wetenschappelijke en filosofische inzichten over religie.

Veel argumenten tegen het bestaan van God weerleggen dat bestaan niet, menen de auteurs, maar veronderstellen slechts dat God niet bestaat. Paas en Peels: „Voor wie zich niet laat overbluffen en eens rustig kijkt wat er nu helemaal klopt aan dit soort argumenten, blijft er weinig over dat tegen het bestaan van God pleit.” Er zijn wel degelijk goede, rationele argumenten te geven voor het bestaan van God, zeggen Paas en Peels. Ze sommen er zes op. In het leven van de meeste gelovigen is dat soort argumenten echter van geen betekenis.

De argumenten voor het bestaan van God vinden zij in de

Is geloven in God en Jezus Christus onredelijk? Niet-gelovige tijdgenoten lijken dat te suggereren, maar christenen hebben net veel ervaring in het rationeel verantwoorden van hun geloof.

kosmologie, in het bestaan zelf, in het feit dat een mens zich kan bewust zijn van God, in de ervaring van en de reflectie op de natuur. Alles samen vormen die geen dwingend of spijkerhard bewijs, maar er is ook het argument dat niet-geloven in God de mens in tal van opzichten voor onopgeloste en onoplosbare problemen stelt. Alhoewel het niet in God geloven vandaag veeleer de regel lijkt, ga je op die manier voorbij aan wezenlijke levensvragen. Blaise Pascal, wiskundige uit de zeventiende

Alleen God is het antwoord op de grootsheid en de ellende van het menselijke bestaan

eeuw, zei al: „Atheïsme is een teken van geestkracht, maar alleen tot op een bepaalde hoogte.”

Wie in God gelooft, kan best wel realistisch en redelijk zijn. Een hedendaagse argumentatie voor het geloof in een persoonlijke God vertrekt bij voorkeur vanuit de werkelijkheid van de mens. Alleen God is het antwoord op de grootsheid en de ellende van het menselijke bestaan.

In zijn boek stelt mgr. Léonard dat het geloof in God redelijk en 'bovenredelijk' tegelijk is. Met 'bovenredelijk' bedoelt hij dat het geloof verder reikt dan de rede en volgens hem is het noodzakelijk dat het geloof in God 'bovenredelijk' is. Alleen datgene wat ons te boven gaat, kan ons immers werkelijk voldoening schenken, meent de aartsbisschop. De mens kan zich slechts verwezenlijken door zich te richten op dat wat hem overstijgt. Mgr. Léonard stelt dat „alleen een woord dat van verder dan de rede komt en 'in geloof' wordt ontvangen het innerlijke mysterie van God kan onthullen”.

Dat geloof moet echter ook doordacht en redelijk zijn. Mgr. Léonard wijst erop dat 'bovenredelijk' niet hetzelfde betekent als 'onredelijk' en dat elke menselijke communicatie uiteindelijk 'bovenredelijk' is. Om dit te verhelderen, geeft hij het voorbeeld van een liefdesrelatie. Alle liefde is 'bovenredelijk'. Geen enkele liefde is het resultaat van een redelijke argumentatie.

Reacties op deze bijdrage en nieuwe vragen voor de rubriek zijn welkom bij *Kerk & Leven* • *Vraag het aan Theo*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of via geloofsvragen@kerknet.be.

Pax Christi Vlaanderen

Michel De Samblanx is de nieuwe voorzitter van Pax Christi Vlaanderen. Hij volgt Jo Hanssens op, die de vredesbeweging negen jaar leidde. De Samblanx maakt sinds 2008 deel uit van de Financiële Commissie van Pax Christi Vlaanderen en zetelt sinds eind 2010 in de raad van bestuur. Hij kwam in contact met de vredesbeweging toen hij lid was van Economen voor de vrede, een vereniging die aandacht vraagt voor de negatieve maatschappelijke gevolgen van oorlogsvoorbereiding en gewelddadige conflicten. De nieuwe voorzitter is econoom van opleiding en hoofddocent auditing aan de faculteit toegepaste economische wetenschappen van de Universiteit Antwerpen. Op 11 december zal hij de laudatio uitspreken voor de nieuwe Ambassadeurs voor de Vrede: Willem Vermandere en Jaklin Laporte, leerkracht in het basisonderwijs die het opneemt tegen pesten.

Paus wil respect voor dementie

„Mensen met dementie hebben niet alleen nood aan medische verzorging, maar ook aan menselijke zorg en aandacht”, zei paus Franciscus tijdens een congres van de Pauselijke Raad voor de Gezondheidszorg. „De Kerk moet de samenleving duidelijk blijven maken dat zieke ouderen ondanks hun gebreken waardevol en zelfs onmisbaar zijn. Zij zijn drager van de herinneringen en levenswijsheid, die zij op hun beurt aan anderen doorgeven.” Hij wees ook op de nood aan een specifieke pastorale benadering voor de begeleiding van het godsdienstige leven van ernstig dementerende bejaarden, opdat de dialoog en de relatie met God in hun hart behouden blijven.

Mgr. Lescauwae overleden

Op 19 november overleed de Nederlandse emeritus hulpbisschop Joseph Frans Lescauwae. De pater missionaris van het heilig Hart van Jezus werd negentig. Hij was van 1967 tot 1978 hoogleeraar systematische theologie in Tilburg en van 1978 tot 1984 aan de faculteit godgeleerdheid aan de KU Leuven. In 1979 werd hij secretaris van de bijzondere bisschoppensynode voor Nederland. In 1983 werd hij hulpbisschop van Haarlem. (IVH)

Advertentie

GOEDKOOPSTE in zijn assortiment

Everyday frangipanes € 0,511
3 stuks
200 g

€ 2,56/kg

colruyt
laagste prijzen

De schrijver, zijn God en zijn Kerk

Bart WILLEMEN (27) schreef een spiritueel portret van de Britse auteur J.R.R. TOLKIEN

Jozefien VAN HUFFEL

Ontelbaar veel boeken zijn er geschreven over de persoon en het werk van John Ronald Reuel Tolkien (1892-1973), auteur van onder meer *The Hobbit* en *The Lord of the Rings*. Sommige, vooral Amerikaanse werken stellen scherp op het feit dat Tolkien een devoot katholiek was. „Ze leggen het evangelie of zelfs de hele Bijbel op zijn werk en proberen zo elk element te verklaren”, zegt Bart Willemen. „Dat zou Tolkien echter niet hebben gewild.”

Germanist en godsdienstleraar Willemen heeft zelf net een boek uit, *The Lord of Tolkien*, waarin hij een portret schetst van de schrijver als gelovige. „Ik ben al een hevige fan sinds m'n negende. Op mijn twaalfde schonken mijn ouders me een exemplaar van Tolkiens brieven, waarin hij het vaak uitgebreid heeft over geloof en spiritualiteit”, vertelt hij.

„Het was misschien zware lectuur voor een kind,” vervolgt Willemen, „maar het trof me toen al hoe de brieven twee belangrijke zaken in mijn leven verbonden: mijn liefde voor Tolkien en mijn geloof.”

Het boek dat Willemen destijds van zijn ouders kreeg, staat in-

Bart Willemen neemt zijn lezer mee op ontdekkingsreis door de brieven van Tolkien. © Jozefien Van Huffel

tussen vol aantekeningen. De brieven lieten hem niet meer los. Voor zijn masterproef, die leidde tot het boek *The Lord of Tolkien*, gebruikte hij de brieven als basis.

Kleine kantjes

„Ik probeerde vooral Tolkien als gelovige in de juiste context te plaatsen”, zegt Willemen. Tolkien was katholiek in een tijd dat dat in Groot-Brittannië niet vanzelfsprekend was en werkte bovendien aan een anglicaanse uni-

versiteit. „Sommigen zullen me wellicht verwijten dat ik wil bewijzen dat Tolkien 'bij ons kamp hoort’”, zegt Bart Willemen. „Dat was echter niet mijn bedoeling. Ik probeer het verhaal objectief te benaderen en geef ook toe dat er in de katholieke traditie minder fraaie passages zijn, met de nederigheid die Tolkien ook belangrijk vond.”

„Tolkien is voor mij een held, onder meer door de manier waarop hij verbeelding en geloof

samenbracht. Zijn brieven tonen echter ook zijn kleine kantjes”, vervolgt hij. Tolkien had bijvoorbeeld ernstige bedenkingen bij veranderingen die het Tweede Vaticaans Concilie doorvoerde.

„Hij koesterde een letterlijk geloof en een conservatisme dat vandaag zeldzaam is”, zegt Bart Willemen. „Hij bleef echter nadenken en sommige van zijn prachtige zinnen hebben vandaag nog betekenis. Hij vergeleek de Kerk bijvoorbeeld met een fles, die we nu eenmaal nodig hebben om de kostbare wijn, het geloof, in de bewaren. Tolkien was er zich zeer van bewust dat het geloof enkel door mensen kan worden vormgegeven.”

Kan Willemen ook als godsdienstleerkracht met Tolkien aan de slag? „Leerlingen kennen de films van *The Lord of the Rings*, dus als ik er een beeld uit haal, begrijpen ze snel wat ik bedoel”, zegt hij. „En als een klas pubers echt moeilijk doet, dan denk ik wel eens aan de vriendschap tussen de personages Frodo en Sam. De mildheid die Tolkien daarin toont, inspireert me.”

Bart Willemen, *The Lord of Tolkien*, Altiora, Averbode, 2013, 143 blz., 18 euro.